

Esra YILDIRIM

Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi, eyildirim@bartin.edu.tr, Bartın-Türkiye

ORCID: 0000-0003-2229-3679

Zühal DİNÇ ALTUN

Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi, zdincaltun@trabzon.edu.tr Trabzon-Türkiye

ORCID: 0000-0002-3122-5160

GÜZEL SANATLAR LİSESİ RESİM BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN “SANATÇI VE GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENİ” KAVRAMLARINA İLİŞKİN SAHİP OLDUKLARI METAFORİK ALGILARI²

Özet

Araştırmanın amacı, Güzel Sanatlar Lisesi resim bölümü öğrencilerinin sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni ile ilgili algılarını ölçmektir. Güzel Sanatlar Lisesi’nde okuyan öğrencilerin geleceğin sanatçısı veya görsel sanatlar-resim öğretmeni olmasından kaynaklı olarak Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri çalışma için seçilmiştir. Sanat eğitimi alan ileride sanatçı veya sanat ile ilgili bir meslek hedefleyen okullardaki bu öğrencilerin; sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni ile ilgili algılarını ölçmek için kullanılacak en iyi yöntemlerden birisi öğrencilerin bu kavramlara yönelik algılarını incelemektir. Bu kapsamda yürütülen bu araştırmanın amacı, Rize Türk Telekom Güzel Sanatlar Lisesi resim alanında eğitim alan, 9. 10. 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni kavramına ilişkin sahip oldukları metaforik algılarını ortaya çıkarmaktır. Öğrencilerin ürettikleri metaforlar, kategoriler altında toplanarak; betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda ise görsel sanatlar öğretmeni ve sanatçı kavramlarına yönelik olarak 91 öğrencinin de birbirinden farklı metaforlar ürettikleri gözlemlenmiştir. Bu metaforlar görsel sanatlar öğretmeni için 6 kategoriye, sanatçı için 5 kategoriye ayrılmış ve bu araştırmaya katılan Rize Türk Telekom Güzel Sanatlar Lisesi resim alanında eğitim alan 9.10.11. ve 12. sınıf öğrencileri sanatçıyı sınırları olmayan, kuraldışı, aykırı, özgür ve mücadeleci olarak (%38), görsel sanatlar öğretmenini yol gösterici, yönlendirici, planlayıcı, işbirlikçi ve demokratik bir lider olarak (%24) nitelendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar Lisesi, Metafor, Metaforik Algı, Sanatçı, Görsel Sanatlar Öğretmeni.

FINE ARTS HIGH SCHOOL STUDENTS’ METAPHORIC PERCEPTIONS ABOUT “ARTIST AND VISUAL ARTS TEACHER” CONCEPTS

Abstract

The aim of the research is to measure the perceptions of Fine Arts High School painting department students about the artist and visual arts teacher. Fine Arts High School students were selected for the study because the students at the Fine Arts High School were future artists or visual arts-painting teachers. These students in schools who take art education and aim for an artist or an art-related profession in the future; One of the best methods that can be used to measure perceptions of artists and visual arts teachers is to examine students' perceptions of these concepts. The

² Bu çalışma 16-18 Ekim 2014 tarihinde Trakya Üniversitesi tarafından düzenlenen 9. Uluslararası Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

purpose of this research, carried out in this context, is to reveal the metaphorical perceptions of the 9th, 10th, 11th and 12th grade students, who are educated in the field of painting at Rize Türk Telekom Fine Arts High School, regarding the concept of artist and visual arts teacher. The metaphors produced by the students were collected under categories and analyzed with the descriptive analysis technique.

As a result of the research, it was observed that 91 students produced different metaphors for the concepts of visual arts teacher and artist. These metaphors are divided into 6 categories for visual arts teacher and 5 categories for artist and participating in this research, Rize Türk Telekom Fine Arts High School 9.10.11. It was concluded that the 12th and 12th grade students described the artist as unlimited, illegal, contrary, free and challenging (38%), and visual arts teacher as a guiding, directing, planner, collaborative and democratic leader (24%).

Key words: Fine Arts High School, Metaphoric Perception, Artist, Visual Arts Teacher.

1. Giriş

Metafor, “bir gerçek anlamı ona benzerliği olan başka bir anlamla anlatma, benzerlik ilişkisinden yararlanarak bir sözcüğün, bir adın anlamını eğreti olarak aktarma sanatı” olarak ifade edilmekte aynı kaynakta yer alan diğer bir açıklamada da “Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan sözlere veya kavramlara mecaz yahut metafor denir. ‘Mecaz’ Arapça, ‘metafor’ ise Fransızca kökenli bir sözcüktür. Ad değişimi olarak da bilinir. Mecaz sanatı, anlatımı daha etkili kılmak ve söze canlılık kazandırmak amacıyla yapılır” şeklinde ifade edilmektedir (URL-1,2019).

Alan yazın tarandığında dünyada ve Türkiye’de farklı konularda metafor çalışmalarının var olduğu görülmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmaların genelini ise eğitim alanında ve eğitim kavramlarına yönelik okul, ders, öğrenci, öğretmen, müdür ve veli görüşlerinin incelendiği çalışmalar oluşturmaktadır (Balcı, 2001; Saban, 2004; Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Taşdemir ve Taşdemir, 2011; Pesen, Kara ve Gedik, 2015; Toker-Gökçe, Bülbül, 2014; Umuzdaş ve Işıldak, 2018).

Metaforlar, eğitimsel fenomendeki algılarımızı zenginleştirmek için başvurulan teorik düşünmenin yaratıcı sonucudur (Sticht, 1993). Bu bağlamda, bu çalışmada da Güzel Sanatlar Lisesi resim alanı öğrencilerinden metafor üretmeleri istenmiştir. Öğrencilerin sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni ile ilgili algılarını ortaya çıkarabilmek için benzetme yapımları araştırmanın doğası gereği uygun bulunmuştur. 9, 10, 11 ve 12. sınıf grubundaki bu öğrencilerin, sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni ile ilgili düşüncelerini ve duygularını anlayabilmenin en uygun yolu; kavramı başka bir kavrama benzeterek, nedenleriyle birlikte açıklamasını istemek olacaktır. Bu çalışmada metaforun kullanım amacı ise sanatçı ve görsel sanatlar öğretmenin ne olduğu, Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri tarafından nasıl algılandığı, sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni kavramına nasıl bir anlam yüklediklerini ortaya çıkarmaktır.

Literatür taraması sonucu 2015 yılında Yalçın Wells’in “Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öğretmen ve sanatçı algısına ilişkin metafor analizi” isimli çalışmasına rastlanmış ancak Güzel Sanatlar Lisesi (GSL) resim bölümü öğrencilerinin sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni kavramlarına ilişkin herhangi bir metafor çalışmasına rastlanmamıştır. Diğer çalışmaların ise öğretmen adaylarının veya ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerini ortaya koyan çalışmalar olduğu görülmektedir (Kalyoncu, 2012; Kalyoncu ve Liman, 2013; Fidan ve Fidan, 2016; Dilmaç ve İnanç, 2015).

Bu çalışma GSL resim bölümü öğrencilerinin sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni kavramlarına ilişkin algı ve düşüncelerini ortaya koyarak literatüre katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin ürettikleri metaforlarla ile gelecekte seçecekleri mesleğe ilişkin algıları da açıklanabilir. Geleceğin birer sanatçısı ve görsel sanatlar öğretmeni olabilecekleri ve metaforik algılarının seçtikleri meslekteki tutumlarına nasıl etkisi olabileceğini anlamak açısından da önemlidir. Ayrıca sanata karşı yetenekli ve ilgili

olan bu öğrencilerin, sonrasında sanatçı ya da görsel sanatlar öğretmeni olmayı seçip seçmemek konusundaki fikirlerini tespit edebilmek açısından da önemlidir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Güzel Sanatlar Lisesi resim alanı öğrencilerinin, sanatçı ve görsel sanatlar öğretmene ilişkin metaforik algılarını metaforlar yardımıyla ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu sayede Güzel Sanatlar Lisesi resim öğrencilerinin, sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni nasıl algıladıklarını benzetimlerinden anlaşılabilir. Sanat alanında yetenekli olarak kabul edilen bu öğrencilerin, sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni mesleklerini tercih etme konusundaki eğilimleri önemlidir. Bu amaç doğrultusunda da şu sorulara cevap aranmaktadır:

1. GSL öğrencilerinin “sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni” kavramlarına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?

2. Metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

3. Bu kategoriler öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi ve başarı düzeyleri açısından farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Güzel Sanatlar Lisesi resim bölümü öğrencilerinin, sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni kavramına ilişkin sahip oldukları algıları, metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Çalışmanın konusunu “sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni” kavramı oluşturmaktadır. Metaforik çalışmalar, daha çok betimsel ifadelerle dayanan araştırmalardır. Bu bağlamda bu çalışma da betimsel bir çalışma olarak oluşturulmuştur.

2.2. Araştırma Grubu

Bu araştırmanın, araştırma grubunu Rize ilinde Güzel Sanatlar Lisesi resim alanında eğitim gören 91 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler gönüllük esasına bağlı olarak seçilmiştir. Öğrencilerin sınıf seviyeleri 9.10.11. ve 12. sınıftır. Öğrencilerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde ise 53 kız, 38 erkek öğrencinin katılım sağladığı görülmektedir.

91 katılımcının ürettiği sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni ile ilgili metaforlardan 36 tanesi amaca uygun bulunmadığı için değerlendirme dışında tutulmuştur. Değerlendirmeye alınabilecek metaforları üreten 55 katılımcıdan; 35’i kız, 20’si ise erkektir. Anlamlı metafor üreten 55 katılımcının 9’u 9.sınıf düzeyindedir. 13’ü 10.sınıf ve 15’i 11.sınıftır. Diğer 18 katılımcı 12.sınıf düzeyindedir.

Sınıf düzeyi	Kız	Erkek	F
9. sınıf	6	3	9
10.sınıf	7	6	13
11.sınıf	12	3	15
12.sınıf	10	8	18
Toplam	35	20	55

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgi

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan Güzel Sanatlar Lisesi resim öğrencilerinin her birine “sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya koyabilmek için, “Sanatçı gibidir. Çünkü” “Görsel sanatlar öğretmeni gibidir. Çünkü” cümlelerinin yer aldığı formlar öğrencilere dağıtılmış, formda verilen örnekleri incelemeleri ve kendi düşüncelerini yansıtan ifadelerle formları doldurmaları ve formu doldururken birbirlerine bakmamaları, görüşleriyle başkalarını etkilememeleri istenmiştir. Formlara yazacakları cümlelerin onların ders değerlendirmelerine ve öğretmen tutumuna etki etmeyeceği ve özgürce doldurmaları gerektiği ifade edilmiştir. Formu doldurmaları için 15 dakika süre verilmiştir. Doldurulan formlar toplanarak, incelenmiş ve metafor ifadeleri olmayan formlar ayıklanarak analizleri yapılacak veriler elde edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Çalışmada, betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Analiz sürecinde öğrencilerin kullandıkları metaforların betimsel analizi yapılmıştır. Araştırmanın başlangıcında 91 katılımcının sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni kavramına yönelik metafor geliştirmeleri istenmiştir ve 36 metaforlar anlamlı olmadığından dolayı elenmiş ve 55 metafor değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Öğrencilerin ürettikleri metaforlar cinsiyet, sınıf düzeyi ve not ortalamalarına göre yorumlanmıştır.

Bu araştırmaya özgü olarak, bulgular kısmında katılımcı görüşlerinden alıntılar sunulmuştur. Katılımcıların sanatçı ve görsel sanatlar öğretmeni kavramına yönelik algılarını ortaya çıkarma sürecinde mümkün olduğu kadar nesnel tavır sergilenerek dış güvenirliliğin sağlanmasına çalışılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, çalışmaya katılan öğrencilerinin “görsel sanatlar öğretmeni ve sanatçı” kavramına yönelik kullandıkları metaforlar ve bu metaforların yer aldığı kategoriler oluşturularak analiz edilmiştir. Cinsiyet, sınıf seviyesi, not ortalaması gibi etkenlerin metafor üretiminde anlamsal bir fark oluşturup oluşturmadığı da irdelenmiştir.

3.1. Kavramsal Kategoriler ve Analizleri

Rize Türk Telekom Güzel Sanatlar Lisesi resim alanı öğrencilerinin “görsel sanatlar öğretmeni ve sanatçı” kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforlar incelenerek kavramsal kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler oluşturulurken veri toplama aracındaki “*gibidir*” ifadesi metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki bağı anlamak için kullanılmış olup, “*Çünkü*” ifadesi ise katılımcıların ürettikleri metaforlar için bir gerekçe veya mantıksal bir dayanak oluşturmuştur. Bu çalışmaya özgü olarak bu sınıflandırma yapılmıştır. Bu kategoriler aşağıdaki tablolarda belirtilmiştir.

Görsel sanatlar öğretmeni kavramına yönelik oluşturulan kavramsal kategoriler

Kategori 1: Bilgi sağlayıcı olarak öğretmen

Kategori 2: Şekillendirici, biçimlendirici, tedavi edici, onarıcı ve değişim ajanı olarak öğretmen

Kategori 3: Süper otorite figürü olarak öğretmen

Kategori 4: Karakter gelişimcisi ve bireysel gelişimi destekleyici olarak öğretmen

Kategori 5: Kılavuz, iş birlikçi ve demokratik lider olarak öğretmen

Kategori 6: Aile, yakın akraba, eğlendirici kişi olarak öğretmen

Tablo 2. Görsel sanatlar öğretmeni kavramına ilişkin kavramsal kategoriler

Sanatçı kavramına yönelik oluşturulan kavramsal kategoriler

Kategori 1: Bilgiyi barındıran ve yansıtan olarak sanatçı

Kategori 2: Yaratıcı ve özgün (taklit etmeyen), öncü, yenilikçi ve otorite figürü olarak sanatçı

Kategori 3: Sınırları olmayan, kural dışı, aykırı, özgür ve mücadeleci olarak sanatçı

Kategori 4: Toplumcu, evrensel kimlik sahibi olarak sanatçı

Kategori 5: Hassas, kırılğan ve toplumdaki kendini soyutlayan birey olarak sanatçı

Tablo 3. Sanatçı kavramına ilişkin kavramsal kategoriler

Kavramsal kategoriler	Görsel sanatlar öğretmeni kavramına yönelik üretilen metaforlar	F
1 Kılavuz, iş birliği ve demokratik lider olarak öğretmen	Zaman, kalem, melek, ayna, pilot, yol, tren vagonu, öğretici, kılavuz, savaşın başkarakteri, resim, rehber, farklı bir insan	13
2 Karakter gelişimcisi ve bireysel gelişimi destekleyici olarak öğretmen	Yaş pasta, şeker, geçit, nefes, nutella, fişek, ayva, boyalarım, hayat, su, ruh	11
3 Şekillendirici, biçimlendirici, tedavi edici, onarıcı ve değişim ajanı olarak öğretmen	Kalem ve silgi, resim, hayal, beyin, makine, ağaç, demirci, kitap, aşçı	9
4 Bilgi sağlayıcı olarak öğretmen	Google, kitap, bilim, bilgi deposu, eğitmen, beyin, güneş, fotokopi, ışık	9
5 Aile, yakın akraba, eğlendirici kişi olarak öğretmen	Anne ve baba, baba, anne, babam, abla, aile, akrabam	7
6 Süper otorite figürü olarak öğretmen	Gardiyan, hakem, kendini beğenmiş, kâbus, patron, sabun	6
	Toplam	55

Tablo 4. Görsel sanatlar öğretmeni kavramına ilişkin üretilen metaforlar ve kavramsal kategorileri

Katılımcıların;

6'sı (%11) görsel sanatlar öğretmeni otorite figürü olarak,

7'si (%13) görsel sanatlar öğretmeni aileden bir figür olarak,

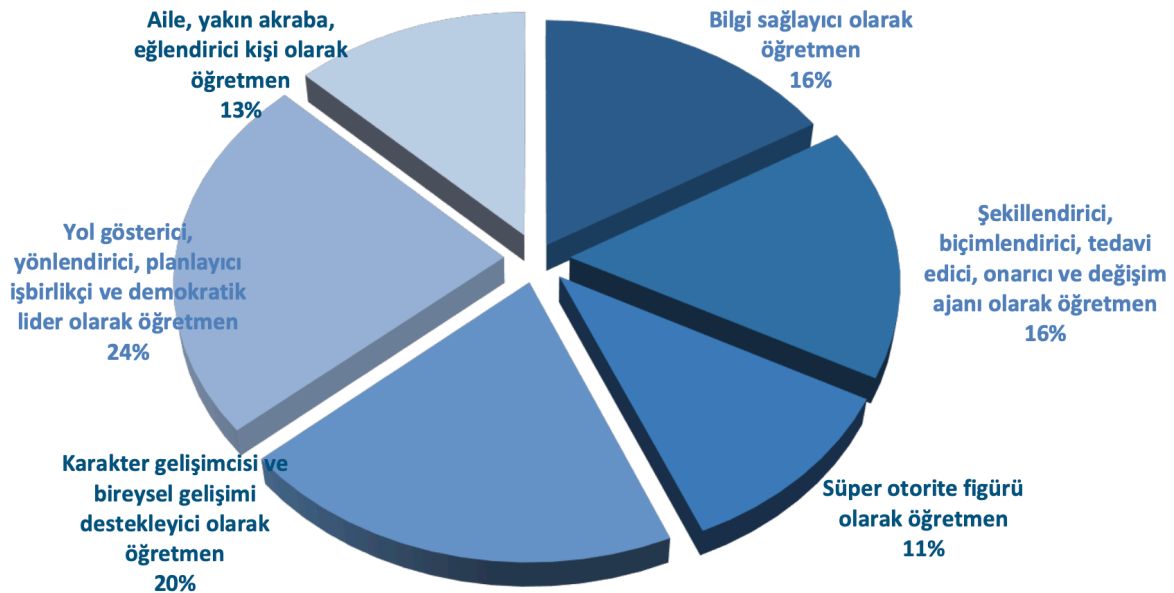
9'u (%16) görsel sanatlar öğretmeni öğrencileri biçimlendirip değiştiren bir figür olarak,

9'u (%16) görsel sanatlar öğretmeni bilgi sağlayan bir figür olarak,

11'i (%20) görsel sanatlar öğretmeni öğrencilerin bireysel gelişimi destekleyici bir figür olarak,

13'ü (%24) görsel sanatlar öğretmeni kılavuz, iş birliği ve demokratik lider olarak algılamaktadır.

Metaforlar incelendiğinde öğrencilerin “görsel sanatlar öğretmeni” ve “sanatçı” kavramına yönelik 56 adet

Tablo 5. Görsel sanatlar öğretmeni kavramına yönelik oluşturulan kavramsal kategorilerin yüzdeleri dağılımı

anlamli metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğrenciler tarafından üretilen toplam 56 metaforun ortak özelliklerinden hareketle araştırmaya özgü olarak görsel sanatlar öğretmeni için 6, sanatçı için 5 kategori oluşturulmuştur.

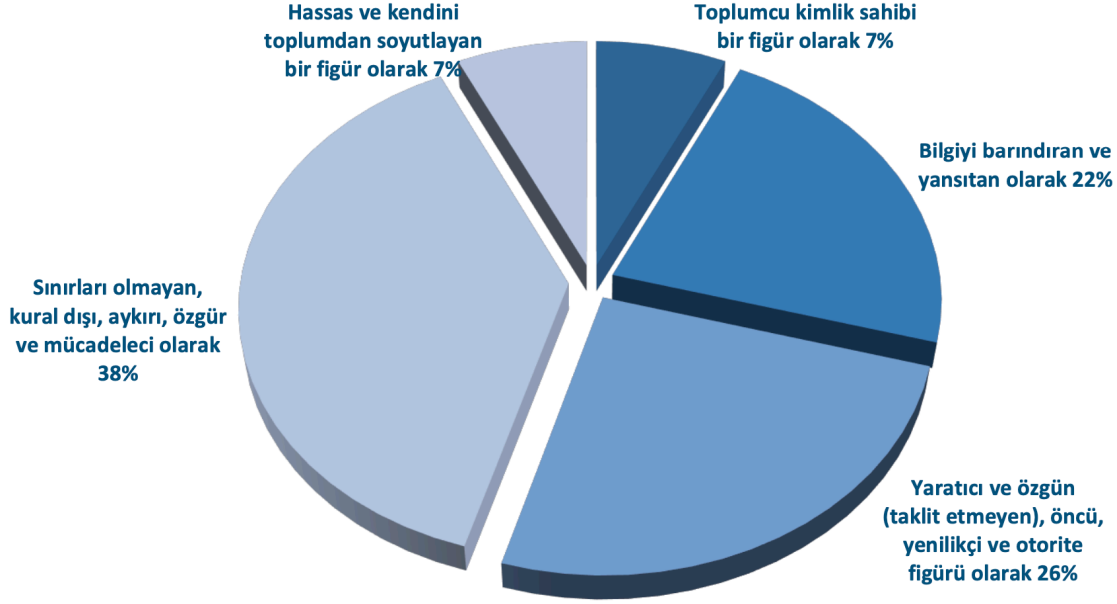
Kavramsal kategoriler	Sanatçı kavramına yönelik üretilen metaforlar	f
Sınırları olmayan, kural dışı, aykırı, özgür ve mücadeleci olarak sanatçı	Meyve, uçak, gözlerim, gazoz, hava, deli, çılgın biri, karateci, ufuktaki rüzgâr, kemer, kuş (2), can, su (2), çocuk, farklı dünyalara kapı açan biri, saat, tuza bandırılmış erik, kelebek, yaşam, joker kartı	22
Yaratıcı ve özgün (taklit etmeyen), öncü, yenilikçi ve otorite figürü olarak sanatçı	Demir, kitap, ballı ekmek, yön veren kişi, güneş, hazine, ruhun sakini ve özgün, toplumu yöneten kişi, gazete, beyaz renge, su, tablo, güneş, rüyada	14
Bilgiyi barındıran ve yansıtan olarak sanatçı	Kalem, insan, doğa, dürbün, annem ve babam, kuş, doğa, balta, ayna (2), su, kilitli sandık	12
Toplumcu, evrensel kimlik sahibi olarak sanatçı	Toplumunu yansıtan, ayna, bir nefes, elektrik süpürgesi	4
Hassas, kırılgan ve toplumdan kendini soyutlayan birey olarak sanatçı	Ruh, heves, şarap, melek	4
	Toplam	55

Tablo 6. Sanatçı kavramına ilişkin üretilen metaforlar ve kavramsal kategorileri

Sanatçıyı ise;

4 katılımcı (%7) hassas ve kendini toplumdan soyutlayan bir figür olarak,

4 katılımcı (%7) toplumcu kimlik sahibi bir figür olarak,
12 katılımcı (%22) bilgiyi barındıran ve yansıtan olarak,
14 katılımcı (%26) yaratıcı ve özgün (taklit etmeyen), öncü, yenilikçi ve otorite figürü olarak,
21 katılımcı (%38) sınırları olmayan, kural dışı, aykırı, özgür ve mücadeleci olarak algılanmaktadır.

Tablo 7. Sanatçı kavramına yönelik oluşturulan kavramsal kategorilerin yüzdeleri dağılımı

Bu kategorilerin neler olduğu ve hangi sebeplerde oluşturulduğu aşağıdaki kavramsal kategoriler ve analizleri bölümünde açıklanmaktadır.

3.1.1. Görsel Sanatlar Öğretmeni Kavramına Yönelik Oluşturulan Kavramsal Kategoriler

Kategori 1: Bilgi sağlayıcı olarak öğretmen

Bu kategoride 9 kişi görsel sanatlar öğretmenini bilginin kaynağı ve sağlayıcısı olarak betimlemektedir. Kullanılan metaforlar ise şunlardır:

Aşağıda üretilen bu metaforların, veri toplama aracındaki öğrenci ifadeleri aynen aktarılmıştır.

“Görsel sanatlar öğretmeni Google gibidir. Çünkü ne arasan bulmalı, birçok şeyi bilmeli sadece resim değil. Tarih, coğrafya, matematik... Bilim, astronomi... Hepsini bilmeli.”

“Görsel sanatlar öğretmeni bilim gibidir. Çünkü ilmi beslemektedir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni eğitimci gibidir. Çünkü bildiklerini aktarır.”

“Görsel sanatlar öğretmeni güneş gibidir. Çünkü bilgilerini paylaştıkça etrafını aydınlatır.”

“Görsel sanatlar öğretmeni ışık gibidir. Çünkü sanatını ve bilgisini anlattıkça ışığı dünyayı parlattır.”

“Görsel sanatlar öğretmeni kitap gibidir. Çünkü her şeyi bilir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni bilgi deposu gibidir. Çünkü depoladıkları bilgileri aktarırlar.”

“Görsel sanatlar öğretmeni beyin gibidir. Çünkü bizlere her şeyi öğretir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni fotokopi gibidir. Çünkü öğrendiği şeyleri ve gördüğü şeyleri yansıtır.”

Kategori 2: Şekillendirici, biçimlendirici, tedavi edici, onarıcı ve değişim ajanı olarak öğretmen

Bu kategoride 9 kişi görsel sanatlar öğretmenini şekillendirip değiştiren olarak betimlemektedir. Kullanılan metaforlar ise şunlardır:

Katılımcı metaforları aşağıda aynen belirtilmektedir.

“Görsel sanatlar öğretmeni kalem ve silgi gibidir. Çünkü her şeyi tek çizgiyle anlatabilir ve silebilir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni resim gibidir. Çünkü her baktığımızda yeni bir anlam yeni bir manzara görürüz.”

“Görsel sanatlar öğretmeni hayal gibidir. Çünkü uçuktur. Sana hayal etmeyi öğretir. Görsel sanatlar öğretmeni olmayanı görendir ve gösterendir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni beyin gibidir. Çünkü gün geçtikçe eskimeden kendini yeniler ve geleceğe açık özgün düşünür.”

“Görsel sanatlar öğretmeni makine gibidir. Çünkü çalışmadan duramaz.”

“Görsel sanatlar öğretmeni ağaç gibidir. Çünkü onlar yenilendikçe bizlere de gölgelerinden yaprak tanelerini toplayabiliyoruz.”

“Görsel sanatlar öğretmeni demirci gibidir. Çünkü öğrencilerini belli zaman içerisinde eğiterek yani demirci nasıl demiri işliyorsa görsel sanatlar öğretmeni de öğrencilerini eğiterek, işleyerek zamanla güzelliğini ortaya çıkarır.”

“Görsel sanatlar öğretmeni kitap gibidir. Çünkü ne kadar sayfaları çevirirsen yani ne kadar sorarsan o kadar öğrenir ve bağlanırsın.”

“Görsel sanatlar öğretmeni aşçı gibidir. Çünkü malzemelerini nerde nasıl kullanacağını iyi bilir.”

Kategori 3: Süper otorite figürü olarak öğretmen

Bu kategoride 6 kişi görsel sanatlar öğretmenini otorite figürü olarak algıladıkları ve aşağıdaki metaforları ürettikleri görülmektedir.

Katılımcı metaforları aşağıda aynen aktarılmaktadır.

“Görsel sanatlar öğretmeni gardiyan gibidir. Çünkü hapishane okul, mahkumlar arkadaş, amirde müdürdür ve bizi 16 yıllık mahkum eder.”

“Görsel sanatlar öğretmeni kendini beğenmiş gibidir. Çünkü her şeyi bildiklerini sanırlar ve bizim tarzımızı önlerler. Tarz sahibi olmamız için ellerinden gelen her şeyi yaparlar bizi bir robot gibi hep aynı ve kendileri gibi çizmemizi isterler.”

“Görsel sanatlar öğretmeni patron gibidir. Çünkü her isteği olmalı yoksa kıyameti kopartır ve öğrenciyi dersten atmakla tehdit eder.”

“Görsel sanatlar öğretmeni hakem gibidir. Çünkü işine karışıldığında sarı kartı verir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni kâbus gibidir. Çünkü rüyana girer, korkuyla uyanırsınız.”

“Görsel sanatlar öğretmeni sabun gibidir. Çünkü fazla uğraşırsanız köpürür.”

Kategori 4: Karakter gelişimcisi ve bireysel gelişimi destekleyici olarak öğretmen

Bu kategoride 11 kişi görsel sanatlar öğretmenini öğrencilerin bireysel gelişimini destekleyip geliştirdiğini düşünmektedirler. Kullanılan metaforlar ise şunlardır:

Katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Görsel sanatlar öğretmeni yaş pasta gibidir. Çünkü yersin yersin tadı damağından gitmez.”

“Görsel sanatlar öğretmeni geçit gibidir. Çünkü geçince yeni yerlere gelirsın.”

“Görsel sanatlar öğretmeni nutella gibidir. Çünkü tatlıdır ama çok yersen çikolata komasına girersin.”

“Görsel sanatlar öğretmeni ayva gibidir. Çünkü tadını seversin ama yedikten sonra ağzın buruşur.”

“Görsel sanatlar öğretmeni hayat gibidir. Çünkü hayatın bize kazandırdıklarını görsel sanatlar öğretmeni de sanatla ilgili şeyleri bize kazandırır.”

“Görsel sanatlar öğretmeni ruh gibidir. Çünkü her şeyin derinine iner.”

“Görsel sanatlar öğretmeni şeker gibidir. Çünkü çaya şeker katar gibi tatlandırır ve bizim ufkumuzu açar.”

“Görsel sanatlar öğretmeni nefes gibidir. Çünkü aldığın her nefes hayatta durmanı sağlar.”

“Görsel sanatlar öğretmeni fişek gibidir. Çünkü fişeklerrr.”

“Görsel sanatlar öğretmeni boyalarım gibidir. Çünkü onunla yanyana durdukça güzel şeyler öğrenip uygulayabiliyorum. Yeni şeyler ortaya koyabiliyorum.”

“Görsel sanatlar öğretmeni su gibidir. Çünkü ondan bir şeyler öğrendikçe bardağımız dolup taşar ve bu sefer biz bir şeyler öğretmeye başlarız.”

Kategori 5: Kılavuz, iş birlikçi ve demokratik lider olarak öğretmen

Bu kategoride 13 kişi görsel sanatlar öğretmenini kılavuz, iş birlikçi ve demokratik lider olarak betimlemektedir. Katılımcılardan alıntılar şu şekildedir:

“Görsel sanatlar öğretmeni zaman gibidir. Çünkü konuştuğu her an çok değerlidir ne bir dakika geri ne de bir dakika ileri.”

“Görsel sanatlar öğretmeni melek gibidir. Çünkü yardımseverdir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni pilot gibidir. Çünkü pilot nasıl uçağı yönlendiriyorsa, görsel sanatlar öğretmeni de resim okumak isteyen öğrencileri yönlendirir onlara doğru yolu gösterir .”

“Görsel sanatlar öğretmeni tren vagonu gibidir. Çünkü vagon giderse diğerleri de peşinden gelir. Öğretmende öğrencileri peşinden sürükler.”

“Görsel sanatlar öğretmeni kılavuz gibidir. Çünkü bizi en iyi şekilde yetiştirip en iyi bölümler seçmemizi ve yeteneğimiz üstüne çalışmamızı gösterir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni resim gibidir. Çünkü düşündüğü konuştuğu her zaman bir yerde birleşip bir tabloyu oluşturur.”

“Görsel sanatlar öğretmeni farklı bir insan gibidir. Çünkü dünyaya farklı bakan toplum ya da kişidir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni kalem gibidir. Çünkü yanlışları düzeltir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni ayna gibidir. Çünkü içini öğrencilere yansıtır.”

“Görsel sanatlar öğretmeni yol gibidir. Çünkü iyiye ulaşmak için onu izleriz.”

“Görsel sanatlar öğretmeni öğretici gibidir. Çünkü sanat adaylarını yönlendirir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni savaşın başkarakteri gibidir. Çünkü bunca sene verdiğimiz çalışmalardan dolayı hocaların bize çizim tekniği açısından yönlendirip eğitmesi önemlidir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni rehber gibidir. Çünkü bize yol gösterir.”

Kategori 6: Aile, yakın akraba, eğlendirici kişi olarak öğretmen

Bu kategoride 7 kişi görsel sanatlar öğretmenini ailesinden biri gibi görmektedir. Kullanılan metaforlar ise şunlardır:

Katılımcılardan metaforları aşağıda ayrıntılı olarak aktarılmaktadır:

“Görsel sanatlar öğretmeni anne, baba gibidir. Çünkü bize annemizin öğrettiği gibi bize resim çizmeyi öğretir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni abla gibidir. Çünkü her istediğimi yapar.”

“Görsel sanatlar öğretmeni baba gibidir. Çünkü hem sevgi dolu hem de öğreticidir.”

“Görsel sanatlar öğretmeni akrabam gibidir. Çünkü öğretmenim abim, amcam gibidir. Görsel sanatlar öğretmenim olması beni mutlu ediyor.”

“Görsel sanatlar öğretmeni babam gibidir. Çünkü ben babamdan neyi öğrendiysem öğretmenimden 4-5 katını en iyi şekilde öğrenmeye çalışıp kulağıma küre ediyorum.”

“Görsel sanatlar öğretmeni aile gibidir. Çünkü öğretmenler aile rolünü taşır. Büyüklerimizin yerine koyarız.”

“Görsel sanatlar öğretmeni anne gibidir. Çünkü her konuda bize yardımcı olabilir.”

3.1.2. Sanatçı Kavramına Yönelik Oluşturulan Kavramsal Kategoriler

Kategori 1: Bilgiyi barındıran ve yansıtan olarak sanatçı

Bu kategoride 12 katılımcı sanatçıyı bilgili ve bunu yansıtan bir figür olarak betimlemektedir. Kullanılan metaforlar ise şunlardır:

Katılımcılardan alıntılar aynen şu şekildedir:

“Sanatçı bir kalem gibidir. Çünkü duygularını kâğıda aktarabilir. Düşüncelerini resme ve yeni notalar oluşturabilir. Ve o kalemin mürekkebi bittiğinde her şeyi de bitebilir.”

“Sanatçı insan gibidir. Çünkü düşüncelerimizi, duygularımızı ifade eder.”

“Sanatçı doğa gibidir. Çünkü sanatçı doğayı doğal olanları yansıtmayı çok sever.”

“Sanatçı dürbün gibidir. Çünkü her şeyi uzaktan inceler ve yansıtır.”

“Sanatçı annem ve babam gibidir. Çünkü öğreticidir.”

“Sanatçı bir kuş gibidir. Çünkü beste yapar, cıvılda.”

“Sanatçı doğa gibidir. Çünkü sanat doğadan ele alınır.”

“Sanatçı balta gibidir. Çünkü balta bir oduna şekil veriyor. Sanatçılarda bir tuvale bir kâğıda yaptıkları eserlerle şekil verir.”

“Sanatçı bir ayna gibidir. Çünkü bakınca kendini görürsün.”

“Sanatçı su gibidir. Çünkü duru ve temiz.”

“Sanatçı kilitli sandık gibidir. Çünkü açtığında çok şey öğretir.”

“Sanatçı ayna gibidir. Çünkü kendini yansıtır.”

Kategori 2: Yaratıcı ve özgün (taklit etmeyen), öncü, yenilikçi ve otorite figürü olarak sanatçı

Bu kategorideki 14 katılımcı sanatçının yaratıcı ve özgünlük yönüne vurgu yaparak onu öncü bir otorite figürü olarak betimlemektedir. Kullanılan metaforlar ise şunlardır:

Katılımcılardan alıntılar şu şekildedir:

“Sanatçı demir gibidir. Çünkü demir işlendikçe asıl güzelliği o muhteşem görünüşü zamanla ortaya çıkar. Sanatçılıkta kısa bir sürede ortaya çıkan bir şey değildir. Zamanla işlendikçe öğrenildikçe insanda doğar.”

“Sanatçı bir kitap gibidir. Çünkü onu anladıkça onu takip ettikçe anlar, gelişir ve yön belirleriz.”

“Sanatçı ballı ekmek gibidir. Çünkü sanatçı her yaptığı eseri en güzel renklerle, en güzel çizgilerle inşa eder. Bu da benim için ballı ekmeğe benzer.”

“Sanatçı yön veren kişi gibidir. Çünkü sanatı yönetendir.”

“Sanatçı güneş gibidir. Çünkü ardındakilere fikir, cesaret, aydınlık verir.”

“Sanatçı hazine gibidir. Çünkü her resmin içinde gizemliliğini ortaya koyar.”

“Sanatçı ruhen sakin ve özgün gibidir. Çünkü sanat anlayışını en iyi kavrayan kişidir.”

“Sanatçı toplumu yöneten kişi gibidir. Çünkü eserleriyle insanları etkiler ve yönetir.”

“Sanatçı gazete gibidir. Çünkü gün geçtikçe yeni haberlerle gelir.”

“Sanatçı beyaz rengi gibidir. Çünkü parlaktır. Herkesin de gözlerini alır. Dikkat çeker. Sanatçı özeldir. Beyaz rengi gibi apaçıktır.”

“Sanatçı su gibidir. Çünkü vücudunuz onu ister ve ondan beslenir.”

“Sanatçı tablo gibidir. Çünkü hayatındaki renkleri katarak hayatını ve hislerini yapar.”

“Sanatçı güneş gibidir. Çünkü yükseldikçe daha fazla yeri aydınlatır.”

“Sanatçı rüyada gibidir. Çünkü sadece görmek istediklerini görür.”

Kategori 3: Sınırları olmayan, kural dışı, aykırı, özgür ve mücadeleci olarak sanatçı

Bu kategoride ise 21 katılımcı sanatçının sınırları olmadığını vurgulayarak aykırı ve mücadeleci tavrına ilişkin metaforlar üreterek sanatçıyı betimlemektedirler. Kullanılan metaforlar ise şunlardır:

Katılımcıların bu kategoriye uyacak şekilde ürettikleri metaforların alıntıları aşağıdaki gibidir:

“Sanatçı bir meyve gibidir. Çünkü her konuda bir görüşü ve bir arzusu vardır.”

“Sanatçı bir uçak gibidir. Çünkü dikkat edersen yükselirsin ama dikkat etmezsen düşersin. Her şeyi kaybedersin.”

“Sanatçı gözlerim gibidir. Çünkü her şeyi farklı görebilir. Yani her sanatçı farklı şeyler görür, gözler gibi. Her şeyi farklı yorumlayabilir.”

“Sanatçı gazoz gibidir. Çünkü dışarıdan su gibi görünür. Ama içinde farklı şeyler besler. Sanatçı da dışarıdan sıradan görünür ama beyninde çok şeyler barındırır.”

“Sanatçı bir hava gibidir. Çünkü sınırı yoktur. Sınırsızdır. Her yerde ve her alanda nasıl hava almadan yaşayamıyorsak sanatçı da nesnelere sanat gözüyle bakmadan bir ihtiyacını karşılayamaz.”

“Sanatçı deli, çılgın biri gibidir. Çünkü tablolarında veya eserlerinde uyguladığı tekniği onun ne kadar çılgın olduğunu ifade eder. Çılgınlığı ne kadar yansıtırsa o kadar sanatçısıdır.”

“Sanatçı karateci gibidir. Çünkü siyah kuşak almadan profesyonel olamaz.”

“Sanatçı ufukta rüzgâr gibidir. Çünkü sanatçı kimsenin ayak izine basmaz, daima özgürdür.”

“Sanatçı kemer gibidir. Çünkü fazla sıkıldığında rahatsızlık verir.”

“Sanatçı bir kuş gibidir. Çünkü özgürdür.”

“Sanatçı can gibidir. Çünkü değer vermezsen gider, değer verirken seninledir.”

“Sanatçı farklı dünyalara kapı açan biri gibidir. Çünkü o çalışma yaptıkça dünya güzelleşir.”

“Sanatçı su gibidir. Çünkü içtikçe içesin gelir. Sanata yaklaştıkça içinden çıkamaz hale gelersin.”

“Sanatçı çocuk gibidir. Çünkü kimse ne yapıyorsun diye sormaz. İçinden geleni yapar. Kimse engel olmaz.”

“Sanatçı saat gibidir. Çünkü hiç yerinde durmazlar.”

“Sanatçı tuza bandırılmış erik gibidir. Çünkü yedikçe yiyesin gelir.”

“Sanatçı kelebek gibidir. Çünkü her saniyesinin önemini çok iyi bilir.”

“Sanatçı yaşam gibidir. Çünkü yaşadıkça daha çok öğrenir.”

“Sanatçı su gibidir. Çünkü rengi yok.”

“Sanatçı joker kartı gibidir. Çünkü herkesten farklıdır.”

“Sanatçı kuş gibidir. Çünkü sanatçı her yönden özgürdür. İsteddiği düşünceyi sanatına dökmeli. Bir kuşun havada süzülmesi gibi işlerler sanatını.”

Kategori 4: Toplumcu, evrensel kimlik sahibi olarak sanatçı

Bu kategoride 4 katılımcı sanatçının toplumu yansıtan aynı zamanda evrensel bir kimlik sahibi olduğunu anlatabildikleri metaforlar üretmişlerdir. Kullanılan metaforlar ise şunlardır:

Katılımcıların ifadeleri aynen aşağıdaki şekildedir:

“Sanatçı toplumu yansıtan gibidir. Çünkü sanat toplum için çok değerlidir.”

“Sanatçı ayna gibidir. Çünkü toplumunu yansıtır.”

“Sanatçı bir nefes gibidir. Çünkü nefesi beraber soluruz.”

“Sanatçı elektrik süpürgesi gibidir. Çünkü kirlileri çektiği gibi küçük değerli olan her şeyi çeker. İlgi de çeker dikkatte, Sesini de duyurur. Ölüm gibi hayatı bir fişe bağlıdır.”

Kategori 5: Hassas, kırılğan ve toplumdan kendini soyutlayan birey olarak sanatçı

Bu kategoride 4 katılımcı sanatçının hassas ve içe dönük özelliklerini yansıtacak metaforlar üretmişlerdir. Kullanılan metaforlar ise şu şekildedir:

Katılımcılardan alıntılar şu şekildedir:

“Sanatçı ruh gibidir. Çünkü hayattan hiç zevk almaz. Her istediğini elde eder, hayata bağlanma amacı kalmamıştır.”

“Sanatçı şarap gibidir. Çünkü yıllar geçtikçe değer alır.”

“Sanatçı heves gibidir. Çünkü zamanı geçer.”

“Sanatçı melek gibidir. Çünkü ben bir meleğim.”

3.1.3. Sınıf Düzeyi Bağlamında Üretilen Metaforların Dağılımı

Katılımcıların görsel sanat öğretmeni ve sanatçı kavramlarıyla ilgili olarak ürettikleri metaforların sınıf düzeyi bağlamında dağılımı aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir. Belirtildiği gibi hem görsel sanatlar öğretmeni hem de sanatçı kavramı için 9.sınıf düzeyinde 9 metafor, 10.sınıf düzeyinde 13, 11.sınıf düzeyinde 15 ve 12.sınıf düzeyinde 18 metafor üretilmiştir.

Sınıf düzeyi	Sanatçı kavramı için üretilen metaforlar	f
9.sınıf	Bir kalem, demir, ruh, insan, meyve, karateci, annem ve babam, bir uçak, kuş	9
10.sınıf	Kilitli sandık, güneş, joker kartı, ayna, rüyada, kuş, gazete, saat, heves, beyaz rengi, kelebek, yaşam, tablo	13
11.sınıf	Doğa, dürbün, balta, kitap, ballı ekmek, yön veren kişi, güneş, hazine, toplumu yöneten kişi, gözlerim, gazoz, hava, deli ve çılgın biri, can, şarap	15
12.sınıf	Doğa, su, su, bir ayna, ufuktaki rüzgâr, çocuk, su, kemer, farklı dünyalara kapı açan biri, ruhen sakin ve özgün, bir kuş, tuza bandırılmış erik, su, toplumu yansıtan, ayna, bir nefes, elektrik süpürgesi, melek	18
Toplam		55

Tablo 8. Sanatçı kavramına ilişkin sınıf düzeyi bağlamında üretilen metaforlar

Sınıf düzeyi	Görsel sanatlar öğretmeni kavramı için üretilen metaforlar	F
9.sınıf	Beyin, demirci, kitap, aşçı, su, kalem, rehber, abla, anne	9
10.sınıf	Google, kalem ve silgi, hayal, bilim, beyin, yaş pasta, güneş, geçit, fişek, ışık, zaman, melek, anne, baba	14
11.sınıf	Fotokopi, ağaç, kendini beğenmiş, kâbus, sabun, nefes, boyalarım, tren vagonu, ayna, yol, öğretici, baba (2), akrabam, aile	15
12.sınıf	Eğitmen, resim (2), makine, kitap, gardiyan, patron, bilgi deposu, hakem, nutella, ayva, hayat, ruh, şeker, pilot, kılavuz, farklı bir insan, savaşın başkarakteri	18
Toplam		55

Tablo 9. Görsel sanatlar öğretmeni kavramına ilişkin sınıf düzeyi bağlamında üretilen metaforlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin ürettikleri metaforların sınıf düzeyine göre dağılımı incelendiğinde; metaforlar ve sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

3.1.4. Kavramsal Kategori Ve Üretilen Metafor Bağlamında Cinsiyet Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde; ayrı ayrı görsel sanatlar öğretmeni ve sanatçı kavramlarına yönelik metaforların 35 tanesini kız katılımcı, 20 tanesini erkek katılımcının ürettiği görülmektedir. Aşağıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere erkek katılımcıların sayısı kızlara göre daha azdır. Kız ve erkek katılımcıların ürettikleri metaforlar incelendiğinde; metorları, görsel sanatlar öğretmeni kavramını aynı şekilde her bir kategoride en az 2 metafor olacak şekilde ürettikleri gözlemlenmiştir. Bu bağlamda hem kız hem de erkek katılımcıların görsel sanatlar öğretmeni aynı şekilde algıladıklarını söylemek mümkün olabilmektedir. Kız katılımcıların erkeklerden daha fazla olarak görsel sanatlar öğretmenini hem bilgi sağlayan hem de öğrenciyi şekillendirip değişimini sağlayan bir figür olarak gördüğünü de söylemek mümkündür. Görsel sanatlar öğretmenini süper otorite figürü olarak algıladıklarını ortaya koydukları 6 metafor üreten katılımcılardan 3'ü kız 3'ü erkektir. Bunun dışında aileden biri olarak gördükleri görsel sanatlar öğretmenini en fazla bu şekilde algılayanlar ise kızlardır.

Görsel sanatlar öğretmeni ile ilgili kavramsal kategoriler	Üretilen metaforlar	Kız	Erkek
Bilgi sağlayıcı olarak öğretmen	Google	×	
	Bilim		×
	Eğitmen		×
	Güneş	×	
	Işık	×	
	Kitap	×	
	Bilgi deposu	×	
	Beyin	×	
	Fotokopi	×	
Şekillendirici, biçimlendirici, tedavi edici, onarıcı ve değişim ajanı olarak öğretmen	Kalem ve silgi 1,2,2	×	
	Resim	×	
	Hayal	×	
	Beyin		×
	Makine		×
	Ağaç	×	
	Demirci	×	
	Kitap	×	
	Aşçı	×	
Süper otorite figürü olarak öğretmen	Gardiyan	×	
	Kendini beğenmiş		×
	Patron		×
	Hakem		×
	Kâbus	×	
	Sabun	×	
	Yaş pasta	×	
	Geçit		×
	Nutella	×	
	Ayva	×	
	Hayat	×	

Karakter gelişimcisi ve bireysel gelişimi destekleyici olarak öğretmen	Ruh	×	
	Şeker	×	
	Nefes		×
	Fişek		×
	Boylarım	×	
	Su		×
Yol gösterici, yönlendirici, planlayıcı işbirlikçi ve demokratik lider olarak öğretmen	Zaman	×	
	Melek		×
	Pilot	×	
	Tren vagonu		×
	Kılavuz		×
	Resim		×
	Farklı bir insan		×
	Kalem		×
	Ayna	×	
	Yol	×	
	Öğretici	×	
	Savaşın başkarakteri		×
Aile, yakın akraba, eğlendirici kişi olarak öğretmen	Rehber	×	
	Anne, baba		×
	Abla		×
	Baba	×	
	Akrabam	×	
	Babam	×	
	Aile	×	
	Anne	×	
Toplam		35	20

Tablo 10. Görsel sanatlar öğretmeni kavramına ilişkin metafor ve kategorilerin cinsiyet dağılımı

Sanatçı kavramına gelindiğinde ise; oluşturulan metaforların cinsiyet açısından tablodan da gördüğümüz gibi; hemen hemen eşit bir şekilde dağılım gösterdiğini görmekteyiz. Bu bağlamda sanatçı kavramının evrensel bir kimliğe sahip bir figür olarak algılandığı gösteren 4 metaforun 2'sini kız, diğer 2'sini erkek katılımcının oluşturduğu görülmektedir.

Sanatçı ile ilgili kavramsal kategoriler	Üretilen metaforlar	Kız	Erkek
Bilgiyi barındıran ve yansıtan olarak sanatçı	Bir kalem	x	
	İnsan		x
	Doğa	x	
	Dürbün	x	
	Annem ve babam		x
	Bir kuş	x	
	Doğa		x
	Balta		x
	Bir ayna	x	
	Su	x	
Yaratıcı ve özgün (taklit etmeyen), öncü, yenilikçi ve otorite figürü olarak sanatçı	Kilitli sandık	x	
	Ayna		x
	Demir	x	
	Kitap	x	
	Ballı ekmek	x	
	Yön veren kişi	x	
	Güneş	x	
	Hazine	x	
	Ruhen sakin ve özgün		x
	Toplumu yöneten kişi		x
Gazete		x	
	Beyaz rengi	x	
	Su	x	
	Tablo	x	
	Güneş		x
	Rüyada	x	
	Meyve	x	
	Bir uçak	x	
	Gözlerim	x	
	Gazoz	x	

	Hava	×	
	Deli, çılgın biri	×	
	Karateci		×
	Ufuktaki rüzgâr		×
	Kemer		×
	Bir kuş		×
Sınırları olmayan, kural dışı, aykırı, özgür ve mücadeleci olarak sanatçı	Can		×
	Su	×	
	Çocuk	×	
	Farklı dünyalara kapı açan biri	×	
	Saat		×
	Tuza bandırılmış erik	×	
	Kelebek	×	
	Yaşam	×	
	Su		×
	Joker kartı		×
	Kuş	×	
	Toplumcu yansıtan		×
Toplumcu, evrensel kimlik sahibi olarak sanatçı	Ayna		×
	Bir nefes	×	
	Elektrik süpürgesi	×	
	Ruh	×	
Hassas, kırılgan ve toplumdan kendini soyutlayan birey olarak sanatçı	Şarap	×	
	Heves		×
	Melek	×	
	Toplam	35	20

Tablo 11. Sanatçı kavramına ilişkin metafor ve kategorilerin cinsiyet dağılımı

3.1.5. Kavramsal Kategorilerdeki Not Ortalaması Dağılımı

Katılımcıların metaforları, resim dersi not ortalaması açısından incelendiğinde; ürettikleri metaforlar ve not ortalamaları arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Katılımcı öğrencilerin tamamının resim dersi notları 85 ve üzeridir.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmada, Rize Türk Telekom Güzel Sanatlar Lisesi resim alanı öğrencilerinin, görsel sanatlar öğretmenini ve sanatçıyı nasıl algıladıkları araştırılmıştır. Bunun sonucu olarak; resim alanındaki öğrencilerin, görsel sanatlar öğretmenini nasıl algıladıkları, 6 kavramsal kategori içinde sanatçı kavramı ise 5 kavramsal kategori içerisinde irdelenmiştir. Öğrencilerin görsel sanatlar öğretmeni kavramına yönelik anlamlı 55 metafor üretmesi ve bunların 6 kategoride değerlendirilmesinin nedenleri olarak; öğretmenin geniş bir anlam alanına sahip olması ve öğrencilerin görsel sanatlar öğretmenini çok farklı olarak algılamasından kaynaklandığı ifade edilebilir. Yine sanatçı kavramının 5 kategori içerisinde değerlendirilmesinin nedeni; sanatçının içsel ve toplumsal olarak farklı algılanmasından kaynaklıdır. Ayrıca katılımcıların ayırım yapmadaki kaygıları da yine benzer bir sonuç doğurmuş olabilir. Üretilen metaforlarda görsel sanatlar öğretmeni; kitap, ayna, beyin vb. somut kavramlara benzetildiği gibi ruh, hayal vb. soyut kavramlarla da bağdaştırılmıştır. Sanatçı kavramı ise heves, ruh gibi soyut kavramlarla ifade edildiği gibi dürbün, gazoz, kemer gibi somut kavramlara da benzetilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sanatçı veya bir görsel sanatlar öğretmeninden yola çıkarak herhangi bir olumsuz algı olmaması beklenmektedir. Ancak üretilen gardiyan, patron, kâbus metaforları ile görsel sanatlar öğretmenini olumsuzluk olarak algıladıkları göze çarpmaktadır. Süper otorite figürü olarak öğretmen kategorisinde bulunan metaforlar bu bağlamda oluşturulan tek kategoridir. Diğer kategorilerde olumsuz algı sayılabilecek bir metafor bulunmamaktadır. Araştırmanın sonucunda, katılımcıların cinsiyet açısından algılarında bir değişiklik olup olmadığı konusunda şu sonuca ulaşılmıştır: 55 erkek katılımcıdan 7'si ürettikleri metaforlarla görsel sanatlar öğretmenini kılavuz, iş birlikçi ve demokratik lider olarak algılamaktadır. Erkek katılımcıların ürettikleri bu kategorideki metaforlar: melek, tren vagonu, kılavuz, resim, farklı bir insan, kalem ve savaşın başkarakteridir ve bu kategori erkek katılımcıların en fazla sayıda metafor ürettikleri kategoridir. Görsel sanatlar öğretmenini 55 kız katılımcının 7'si bilgi sağlayıcı, 7'si karakter gelişimcisi bireysel gelişimi destekleyici, 7'si şekillendirici, biçimlendirici, tedavi edici, onarıcı ve değişim ajanı, 6'sı kılavuz, iş birlikçi ve demokratik lider, 5'i ise aile, yakın akraba ve eğlendirici olarak görmektedir.

Sanatçı kavramına ilişkin öğrenci algıları ise şu şekildedir: Toplumcu, evrensel kimlik sahibi olarak sanatçı ve hassas, kırılğan, toplumdaki kendini soyutlayan birey olarak sanatçı kategorileri en az metafora sahip 2 kategoridir. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bir önceki ders döneminde almış olduğu resim dersi not ortalamaları ile oluşturdukları metaforlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmayı sınıf düzeyi bağlamında değerlendirdiğimizde ise 9. Sınıf öğrencilerin sanatçıyı toplumcu, evrensel kimlik sahibi olarak görmedikleri sonucuna ulaşılırken, görsel sanat öğretmenini de 9. 10. ve 11.sınıf öğrencilerinin süper otorite olarak görmediği buna ek olarak 12.sınıf düzeyindeki öğrencilerin ise öğretmeni aileden biri olarak görmediği sonucu çıkmaktadır. Araştırmanın sonucunda Rize Türk Telekom Güzel Sanatlar Lisesi resim alanı öğrencileri, görsel sanatlar öğretmenini en az yüzdeyle (%11) otorite figürü olarak, en fazla yüzdeyle (%24) kılavuz, iş birlikçi ve demokratik lider figürü olarak algılamaktadır. Sanatçıyı ise en az yüzdeyle hem (%7) hassas ve kendini toplumdaki kendini soyutlayan bir figür olarak hem de (%7) toplumcu kimlik sahibi bir figür olarak görürken; en fazla yüzdeyle (%38) sınırları olmayan, kural dışı, aykırı, özgür ve mücadeleci olarak algılamaktadır. Diğer yapılan çalışmalara bakıldığında; Wells (2015) görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öğretmen ve sanatçı algısına yönelik yaptığı çalışmasında katılımcılar öğretmeni, bilgi kaynağı olarak algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmasında bu kategori için 99 katılımcı (% 48.29) ve 33 metafor (% 41.77) temsil edilmektedir. Aynı çalışmada görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sanatçıyı aydınlatan ve yol gösteren olarak algıladıkları görülmektedir. Bu kategoride ise toplam 46 katılımcı (%22.43) ve 15 metafor (%14.70) temsil etmektedir. Kalyoncu (2012) görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öğretmenlik kavramına ilişkin araştırmasında ise öğretmenlik kavramının eğitici, öğretici ve yol gösterici olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Kalyoncu'nun (2013) öğretmenlerin görsel sanatlar dersi ve görsel sanatlar öğretmeni kavramlarına ilişkin araştırmasında ise eğitici öğretici ve yol gösterici, sevginin göstergesi,

şekillendirici ve biçimlendirici ile tedavi edici olarak görsel sanatlar öğretmeni kategorileri bu araştırmayı dolaylı olarak destekler nitelikte sayılabilir.

5. Öneriler

Öğrencilerin görsel sanatlar öğretmeni ve sanatçı kavramlarına yönelik olarak üretmiş oldukları metaforlardan yola çıkarak öğrencilerin ileriki meslek hayatlarına dair çıkarımlarda bulunulabilir.

Kaynakça

- Balcı, A. (2001). Öğrenci, öğretmen ve velilerin okul kavramlaştırmaları: Okul'un metaforik bir analizi. *X. Ulusal Eğitim Bilimleri Sempozyumu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.*
- Dilmaç, O., ve İnanç, C. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öz Yeterlik Düzeyleri (The Self-Sufficiency Levels of Classroom Teachers about Visual Arts Course. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(2), 382-400.*
- Fidan, B., ve Fidan, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2).*
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının “Öğretmenlik” Kavramına İlişkin Metaforları/Visual Arts Teacher Candidates' Metaphors Related To Concept Of Teaching". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(20).*
- Kalyoncu, R., ve Liman, S. (2013). Öğretmenlerin " Görsel Sanatlar Dersi" ve " Görsel Sanatlar Öğretmeni" Kavramlarına İlişkin Metaforları. *Fine Arts, 8(1), 115-130.*
- Pesen, A., Kara, İ., ve Gedik, M. (2015). Çocuk gelişimi bölümü 2. sınıf öğrencilerinin “müdür” kavramına ilişkin metafor algıları.
- Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri. 2(2), 131-155.*
- Saban, A., Koçbeker, B. N. ve Saban A. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice), 6 (2), 461-522.*
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 55, 459-496.*
- Sözer, Ö. (2009). *Felsefenin Abc'si.* İstanbul: Say Yayınları.
- Sticht, T. G. (1993). *Educational uses of metaphor*, in A. Ortony (Ed.), *Metaphor and Thought*, (pp.621-632), Cambridge: Cambridge University Press.
- Taşdemir, A., ve Taşdemir, M. (2011). Metaphors on teaching process and teachers; produced by the teachers “Öğretmenlik ve Öğretim Süreci Üzerine Öğretmen Metaforları”. In *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications* (pp. 27-29).
- Toker Gökçe, A., ve Bülbül, T. (2014). Okul bir insan bedenidir: meslek lisesi öğrencilerinin okul algılarına yönelik bir metafor çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 4(1), 63-88.*
- Umuzdaş, S., ve Işıldak, C. K. (2018). Müzik Dersinin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özyeterlik Düzeylerine Etkisi (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 1316-1331.*

Yalçın Wells, Ş. (2015). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öğretmen ve sanatçı algısına ilişkin metafor analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 160-175.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

